

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show /4651-17#Text>.

3. Порядок проведення обшукв. URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/%D0%9F%D0%BE%D1%80%D1%8F%D0%B4%D0%BE%D0%BA %D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BE%D0%B1%D1%88%D1%83%D0%BA%D1%83.

Ткаченко Павло Ігорович,

аспірант кафедри кримінально-правових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,
член Асоціації правників України

ОСОБЛИВОСТІ НАГЛЯДУ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОНІВ ОРГАНАМИ ПРОБАЦІЇ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ НАГЛЯДОВИХ І СОЦІАЛЬНО-ВИХОВНИХ ЗАХОДІВ СТОСОВНО ЗАСУДЖЕНИХ

На сьогоднішній день в умовах військового стану більшість державних органів з числа правоохоронного сектору пристосувались до трансформації умов суспільства. Не зупиняються й органи пробації, які безперервно забезпечують безпеку суспільства шляхом виправлення засуджених, запобігання вчиненню ними повторних кримінальних правопорушень та забезпечують суд інформацією, що характеризує обвинувачених, з метою прийняття судом рішення про міру їхньої відповідальності.

В умовах військового стану зросла кількість внутрішньо переміщених осіб серед яких є особи щодо яких здійснюють свою діяльність органи пробації. За рахунок завантаженості, великого потоку клієнтів пробації, виникає необхідність в доцільній підготовці та розширенню кадрового складу органів пробації в деяких обласних філіях.

Що стосується пробації, то цей інститут виник у першій половині XIX ст. у межах національного інституту англійського й у другій половині XIX ст. – у межах американського кримінального права. Згодом пробація поширилася серед держав Західної Європи, де її історія вже нараховує близько ста років. Ухвалений Верховною Радою України у 2015 р. Закон «Про пробацію» слід вважати першим суттєвим кроком із впровадження інституту пробації у правову систему України. Відповідно до п. 6 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про пробацію» пробація – система наглядових і соціально-виховних заходів, що застосовуються за рішенням суду та відповідно до закону до засуджених, виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних із позбавленням волі, та забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого. За статистичними даними Міністерства юстиції України, на обліку в уповноважених органах із

питань пробації станом на 01 січня 2021 р. перебувають 63 249 осіб, засуджених до покарань, не пов'язаних із позбавленням волі.

Варто зазначити, що служба пробації наділена значно ширшим обсягом повноважень, які спрямовані не на формальні правовідносини реєстрації, обліку, контролю, а зосереджують у собі соціально спрямовані функції. Крім того, працівники служби пробації починають діяти ще на досудових стадіях, адже застосування заходів пробації здійснюватиметься судом з урахуванням рекомендацій служби пробації та даних досудової доповіді [1, с. 256].

Ч. 1 ст. 13 Кримінально-виконавчого кодексу України зазначає, що уповноважений орган із питань пробації в межах своїх повноважень забезпечує здійснення нагляду за засудженими, звільненими від відбування покарання з випробуванням, звільненими від відбування покарання вагітними жінками та жінками, котрі мають дітей до трьох років. Організація ж роботи щодо контролю за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням, і виконанням ними обов'язків протягом іспитового строку та звільнених від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років, здійснюється працівниками підрозділів кримінально-виконавчої інспекції за місцем проживання таких осіб. Навіть виходячи із функцій відповідних органів, можна зрозуміти, що поняття «контроль» і «нагляд» є різними інститутами кримінально-виконавчого права [2].

За додержанням законів органами пробації під час здійснення ними своєї діяльності реалізується прокурорський нагляд. Так, відповідно до ст. 23 Закону України «Про пробацію» нагляд за додержанням законів органом пробації здійснюють Генеральний прокурор і підпорядковані йому прокурори відповідно до закону. Прокурорський нагляд в Україні забезпечується у відповідності до Конституції України, Закону України «Про прокуратуру» та інших нормативно-правових та підзаконних актів Генеральної прокуратури України.

Прокурорський нагляд є самостійним, специфічним видом державної діяльності, який полягає у перевірці уповноваженим суб'єктом конкретного об'єкта, суворому дотриманні ним законів для попередження та виявлення порушень чинного законодавства, прав і свобод людини та громадянина.

Деякі вчені вважають, що нагляд як вид державної діяльності, яку здійснюють саме органи прокуратури, можна визначити як сукупність безперервних дій зі спостереження за дотриманням законності у відповідних суспільних відносинах, що здійснюються компетентним на те органом із застосуванням наданих йому законом повноважень і спрямовуються на попередження, виявлення та припинення порушень, а також притягнення порушників до відповідальності [3, с. 81].

На думку В.В. Кареліна, прокурорський нагляд має за мету виявлення та попередження правопорушень, усунення їх наслідків і

притягнення винних до відповідальності, без права втручатися в оперативну й господарську діяльність піднаглядних об'єктів, зміни чи скасування актів управління.

Аналізом положень Закону України «Про прокуратуру» встановлено, що предметом нагляду за додержанням законів органами пробації під час здійснення наглядових та соціально-виховних заходів стосовно засуджених є додержання законів під час виконання судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

Об'єктом нагляду є додержання встановленого кримінально-виконавчим законодавством порядку й умов виконання, відбування покарання засудженими, їхніх прав та обов'язків. Суб'єктом нагляду є Генеральний прокурор України та підпорядковані йому прокурори. Безпосередній нагляд за додержанням законів органами пробації під час здійснення наглядових та соціально-виховних заходів стосовно засуджених здійснюється регіональними прокуратурами.

Організаційне забезпечення та координація діяльності регіональних прокуратур, надання їхнім працівникам необхідної практичної та методичної допомоги у забезпеченні здійснення нагляду за додержанням законів у відповідних органах та установах Міністерства юстиції України, які забезпечують реалізацію державної політики у сфері виконання кримінальних покарань і пробації, здійснює відділ нагляду за додержанням законів під час виконання кримінальних покарань і пробації, що входить до складу управління нагляду за додержанням законів у виконанні судових рішень у кримінальних провадженнях та інших заходів примусового характеру в місцях несвободи Генеральної прокуратури України [4].

Щодо нормативно-правового забезпечення нагляду за додержанням законів органами пробації під час здійснення наглядових та соціально-виховних заходів стосовно засуджених регламентовано ст. 2 та 26 Закону України «Про прокуратуру» та Наказом Генеральної прокуратури України від 03 серпня 2020 р. № 353 «Про організацію діяльності прокурорів з нагляду за додержанням законів під час виконання судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян», до основних завдань якого віднесено нагляд за додержанням законодавства під час виконання покарань, не пов'язаних із позбавленням волі, та пробації.

Отже, дослідивши проблематику нагляду за додержанням законів органами пробації під час здійснення наглядових та соціально-виховних заходів стосовно засуджених можливо дійти висновку, що така набуває все більшої актуальності за рахунок реформування та розвитку інституту пробації в Україні. Слід зауважити, що нагляд є ефективним засобом забезпечення додержання законів та охорони прав та свобод людини і громадянина. На підставі отриманих

результатів дослідження вважається за доцільне впровадити більш ширший спектр наглядових функцій, який буде зосереджено не тільки на кримінально-виконавчій службі, а й на діяльності органів пробації, як вузько профільному направленні. Станом на сьогоднішній день, актуальна проблема нагляду за додержанням законів органами пробації під час здійснення наглядових та соціально-виховних заходів стосовно засуджених не є дослідженою в повній мірі та являє собою підґрунтя для подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел

1. Орлов Г., Панчук О. Проблемні аспекти результатів впровадження інституту пробації в Україні. Публічне право. 2016. № 3. (23). С. 254–260.
2. Кримінально-виконавчий кодекс України : Закон України від 11 липня 2003 р. № 1129-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 3–4. Ст. 21.
3. Столітній А. Прокурорський нагляд: історія, сучасність, перспектива. Національний юридичний журнал: теорія і практика. 2015. С. 81–84.
4. Науково-практичний коментар до Закону України «Про пробацію» / за заг. ред. Копиленка О.Л., Бараша Є.Ю. Київ : ФОП Кандиба Т.П., 2019. 114 с.

Тютюнник Ростислав Сергійович,
здобувач кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ

ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ СПОСОБІВ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ МАЙНА, ОДЕРЖАНОГО ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, ВЧИНЕНИМ ЗЛОЧИННИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Криміналістична характеристика більшості груп злочинних зазіхань трактує спосіб вчинення кримінального правопорушення як центрального, системотворчого елемента даної наукової абстракції, що обумовлено положеннями криміналістичного вчення про спосіб злочину, де це міждисциплінарне поняття наповнюється специфічним криміналістичним змістом.

Під способом легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, у спеціальній літературі розуміється «обумовлена суб'єктивними якостями суб'єкта, предметом легалізації, поставленими суб'єктом цілями та елементами об'єктивна обстановка, що склалася, система дій суб'єкта, що включає попереднє відмивання (легалізацію) майна, придбаного свідомо злочинним шляхом іншою особою, відділення злочинного майна від джерела їх походження, інтеграцію в економіку, спрямована зрештою на створення цивільно-правових підстав набуття права власності на це майно, тобто надання правомірнього виду володіння, користування та розпорядження цим майном [1].